

TEMA 6: A PROSA ENTRE 1936 E 1976: OS RENOVADORES DA PROSA

(FOLE, BLANCO AMOR, CUNQUEIRO E NEIRA VILAS).

A **represión posterior a 1936** provocou un **corte no proceso de creación da prosa** que se tiña iniciado coa Xeración Nós.

A literatura galega **desenvolveuse inicialmente no exilio** e só a partir dos **anos 50** se vai ir producindo unha lenta recuperación dos ámbitos escritos. Neste proceso resulta decisiva a **fundación da editorial Galaxia (1950)**, que ten por obxectivo divulgar a **cultura galega e recuperar o galego como lingua literaria**. Entre os dirixentes do proxecto destacan **Ramón Piñeiro e García Sabell**, uníndose escritores de preguerra como **Otero Pedrayo e Cabanillas**.

A primeira novela publicada nestes anos en galego é da autoría dun escritor novo, **CARBALLO CALERO**, que **publicou en 1950 *A xente da Barreira***.

Nesta etapa conviven autores de moi diversa índole, e podemos distinguir as seguintes **liñas temáticas**:

- ✍ **A narrativa continuadora do Grupo Nós**, representada por **Otero Pedrayo**, que publica ***Entre a vendima e a castañeira* (1957)**, conxunto de relatos, e a novela ***O señorito da Reboraina* (1960)**, destacando como **tema a fildalguía**.
- ✍ O **realismo costumista e etnográfico** baseado nas técnicas do conto de **tradición oral**. O principal representante deste xeito de narrar é **Ánxel Fole**.
- ✍ O **realismo crítico**, comprometido coa **denuncia social**. Destacan **Blanco Amor e Neira Vilas**.
- ✍ **A narrativa do real-marabilloso**, representada por **Cunqueiro**, con obras caracterizadas por introducir **elementos fantásticos nun entorno realista**.

Os catro autores máis representativos da narrativa da posguerra son:

↳ **ALVARO CUNQUEIRO** (Mondoñedo 1911 – Vigo, 1981). Cultiva os tres xéneros aínda que **destaca na narrativa**. Entre as influencias están: a súa propia **biografía**, baseando moitos dos personaxes en clientes da botica do pai; as súas relacións socio-culturais en Santiago; o xornalismo, do que formou parte, creando a revista *Papel de Color*; e a vangarda, deixando a súa pegada na poesía especialmente.

Entre as características da súa narrativa destacan:

- ↳ Mestura do real e fantástico, partindo dun marco realista no que inclúe elementos ou personaxes fantásticos.
- ↳ Presenza do humor e ironía, o que lle permite humanizar os mitos e separarse da solemnidade dalgunhas das súas obras.
- ↳ Lirismo na descrición das paisaxes, con descrições case poéticas nalgúns casos.
- ↳ Influencia da narración oral e popular, recorrendo ao uso do multiperspectivismo.
- ↳ Intertextualidade e culturalismo, referencias á Biblia, a relatos orientais ou a mitos clásicos.
- ↳ Preocupación polo paso do tempo, provocando melancolía.

Na súa obra distinguimos:

- Narrativa longa: *Merlín e familia* (1955), *As crónicas do Sochantre* (1956) e *Se o vello Sinbad volveuse ás illas* (1961); son obras que recrean mitos e personaxes, adaptándoos a unha realidade propia, o personaxe de *As mil e unha noites*.

- Narrativa curta: *Escola de menciñeiros* (1960), *Xente de aquí e de acolá* (1971) e *Os outros feirantes* (1979), son contos que recollen tipos humanos inspirados no mundo popular galego. O autor retrátaos con grande tenrura e sentido de humor, combinado de novo a fantasía coa realidade.

✎ BLANCO AMOR (Ourense, 1900 – Vigo, 1979) Naceu en Ourense, cidade sempre presente na súa obra (*Auria*). Cultivou poesía de vangarda, o teatro, o xornalismo, e triúna na narrativa. Entre as súas obras destacan:

- *A esmorga*: (1959): publicada en Bos Aires por non pasar a censura en Galicia, é considerada como unha das mellores novelas galegas. Narra a historia de un día de esmorga itinerante de tres personaxes (“O Bocas”, “O Milhomes” e Cibrán “O Castizo”) e a través da declaración de Cibrán perante un xuíz. O espazo son os baixos fondos da cidade de Auria (Ourense). Os personaxes son marxinais e primitivos, movidos polos impulsos e pola chuvia, o que os levará á traxedia, morrendo despois dunhas horas de esmorga O Bocas e o Milhomes e encarcerando a Cibrán. Finalmente, este tamén aparece morto na cela deixando no aire a posibilidade de que fose un suicidio ou un asasinato. A obra caracterízase polo afán realista, e para iso Blanco Amor recorre a técnica telefónica; esta permítelle non reproducir as preguntas do xuíz pero si intuías polas respostas de Cibrán. A intención do autor era facer unha obra totalmente en galego e a figura da xustiza empregando o galego era incompatible coa verosimilitude.

- Os biosbardos (1962): relatos tamén ambientados en Auria, nas primeiras décadas do séc. XX, protagonizados por nenos e narrados en 1ª persoa. Neles indaga sobre a infancia e adolescencia a modo de aprendizaxe vital.
- *Xente ao lonxe* (1972): retrata os duros inicios do movemento obreiro en Auria a principios do século XX. Amosa a historia da familia Vilar, na que o pai traballa nunha imprenta e está implicado na loita sindical polas súas ideas socialistas. Asistimos á evolución persoal na figura dos seus fillos, sobre todo de Suso (narrador principal), que seguirán os pais do pai na loita polos dereitos do proletariado.

↳ ÁNCEL FOLE (Lugo, 1903 – 1986) A súa narrativa céntrase no relato breve e representa unha Galicia misteriosa e máxica. Iniciase con *Á lus do candil* (1953), composto por 15 contos; na mesma tónica está a súa seguinte obra, *Terra brava* (1955), que volve a manifestar o gusto polo sobrenatural e onde volven aparecer os ritos populares. Os relatos parten da tradición oral popular do sur de Lugo e reflicten a vida material e espiritual do agro; crea historias partindo de crenzas e supersticións da sociedade galega, apareecendo visións coa bruxería de por medio, aparecidos coa Santa Compañía, o soño premonitorio e alucinacións, etc. Tecnicamente intenta conservar a aparencia oral, construindo contos que nacen para ser escoitados e non só lidos e para isto emprega unha técnica de introdución espacial e temporal, un desenvolvemento lineal e un remate que acaba cunha especie de sentenza.

Xunto coas obras anteriores destacan *Contos da néboa* (1973) e *Historias que ninguén cre* (1981).

NEIRA VILAS: emigrado a Bos Aires e Cuba, as súas obras caracterízanse pola presenza do mundo rural galego de posguerra, dominado pola miseria e e nos que os personaxes, a miúdo, infantís, manteñen unha relación conflitiva debido á opresión que padecen. Podemos distinguir 3 ciclos:

- Novelas de protagonismo infantil ambientadas en Galicia: son *Memorias dun neno labrego* (1961), onde o personaxe de Balbino lembra a miseria e opresión amosando as súas frustracións, *Cartas a Lelo* (1971) e *Aqueles anos de Moncho* (1977).
- Historias de protagonismo adulto situadas en Galicia: dúas delas, *Xente no rodicio* (1965) e *A muller de ferro* (1969) son unha colección de relatos, mentres que *Querido Tomás* (1980) é unha novela de amor que se basea nun monólogo dunha muller de 50 anos.
- Obras baseadas na emigración a América, os problemas de integración e desarraigo, como *Camiño bretemoso* (1967), *Historias de emigrantes* (1968) e *Remuíño de sombras* (1973).